

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvye yuddhakāṇḍē

॥ *ēkōnaviṃśaḥ sargaḥ* ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ *ēkōnaviṃśaḥ sargaḥ* ॥

*nabhasō'vatīrṇēna vibhīṣaṇēna śrīrāmacaraṇayōḥ
śaraṇīkaraṇaṃ śrīrāmapṛṣṭēna tēna rāvaṇaśaktēḥ
paricayadānaṃ rāvaṇavadhaṃ pratijñāya vibhīṣaṇaṃ
laṅkārajyē cābhiṣicya tatsammatyaiva tasya samudrataṭē
upavēśanam*

*rāghavēṇābhayē dattē
sannatō rāvaṇānujaḥ |
vibhīṣaṇō mahāprājñō
bhūmiṃ samavalōkayat ॥ 6.19.1 ॥*

*khāt papātāvaniṃ hṛṣṭō
bhaktairanucaraḥ saha |
sa tu rāmasya dharmātmā
nipapāta vibhīṣaṇaḥ ॥ 6.19.2 ॥*

*pādayōrnipapātātha
caturbhiḥ saha rākṣasaiḥ |
abravīcca tadā vākyaṃ
rāmaṃ prati vibhīṣaṇaḥ ॥ 6.19.3 ॥*

dharmayuktaṃ ca yuktaṃ ca
sāmprataṃ samprahaṛṣaṇam |
anujō rāvaṇasyāhaṃ
tēna cāsmiyavamānitaḥ || 6.19.4 ||

bhavantaṃ sarvabhūtānāṃ
śaraṇyaṃ śaraṇaṃ gataḥ |
parityaktā mayā laṅkā
mitrāṇi ca dhanāni ca || 6.19.5 ||

bhavadgataṃ hi mē rājyaṃ
jīvitaṃ ca sukhāni ca |
tasya tad vacanaṃ śrutvā
rāmō vacanamabravīt || 6.19.6 ||

vacasā sāntvayitvainaṃ
lōcanābhyāṃ pibanniva |
ākhyāhi mama tattvēna
rākṣasānāṃ balābalaṃ || 6.19.7 ||

ēvamuktaṃ tadā rakṣō
rāmēṇākliṣṭakarmanā |
rāvaṇasya balaṃ sarva -
mākhyātumupacakramē || 6.19.8 ||

avadhyaḥ sarvabhūtānāṃ
gandharvōragapakṣiṇām |
rājaputra daśagrīvō
varadānāt svayambhuvah || 6.19.9 ||

rāvaṇānantarō bhrātā
mama jyēṣṭhaśca vīryavān |
kumbhakarṇō mahātējāḥ
śakrapratibalō yudhi || 6.19.10 ||

rāma sēnāpatistasya
prahastō yadi tē śrutaḥ |
kailāsē yēna samarē
maṇibhadraḥ parājitaḥ || 6.19.11 ||

baddhagōdhāṅgulitrāṇa -
stvavadhyakavacō yudhi |
dhanurādāya yastiṣṭha -
nnadrṣyō bhavatīndrajit || 6.19.12 ||

saṅgrāmē sumahadvyūhē
tarpayitvā hutāśanam |
antardhānagataḥ śrīmā -
nindrajidhanti rāghava || 6.19.13 ||

mahōdaramahāpārśvau
rākṣasaścāpyakampanaḥ |
anīkapāstu tasyaitē
lōkapālasamā yudhi || 6.19.14 ||

daśakōṭisahasrāṇi
rakṣasāṃ kāmarūpiṇām |
māṃsaśōṇitabhakṣyāṇām
laṅkāpuranivāsinām || 6.19.15 ||

sa taistu sahitō rājā
lōkapālānayoḍhayat |
saha dēvaistu tē bhagnā
rāvaṇēna durātmanā || 6.19.16 ||

vibhīṣaṇasya tu vaca -
stacchrutvā raghusattamaḥ |
anvīkṣya manasā sarva -
midam vacanamabravīt || 6.19.17 ||

yāni karmāpadānāni
rāvaṇasya vibhīṣaṇa |
ākhyātāni ca tattvēna
hyavagacchāmi tānyaham || 6.19.18 ||

aham hatvā daśagrīvaṃ
saprastaṃ sahātmajam |
rājānaṃ tvāṃ kariṣyāmi
satyamētacchṛṇōtu mē || 6.19.19 ||

rasātalaṃ vā praviśēt
pātālaṃ vāpi rāvaṇaḥ |
pitāmahasakāśaṃ vā
na mē jīvan vimōkṣyatē || 6.19.20 ||

ahatvā rāvaṇaṃ saṅkhyē
saputrajanabāndhavam |
ayōdhyāṃ na pravēkṣyāmi
tribhīstairbhrātṛbhiḥ śapē || 6.19.21 ||

śrutvā tu vacanaṃ tasya
 rāmasyākliṣṭakarmanāḥ |
 śirasā'vandyā dharmātmā
 vaktumēvaṃ pracakramē || 6.19.22 ||

rākṣasānāṃ vadhē sāhyaṃ
 laṅkāyāśca pradharṣaṇē |
 kariṣyāmi yathāprāṇaṃ
 pravēkṣyāmi ca vāhinīm || 6.19.23 ||

iti bruvāṇaṃ rāmastu
 pariṣvajya vibhīṣaṇam |
 abravīllakṣmaṇaṃ prītaḥ
 samudrājalamānaya || 6.19.24 ||

tēna cēmaṃ mahāprājña -
 mabhiṣiñca vibhīṣaṇam |
 rājānaṃ rakṣasāṃ kṣipraṃ
 prasannē mayi mānada || 6.19.25 ||

ēvamuktastu saumitri -
 rabhyaṣiñcad vibhīṣaṇam |
 madhyē vānaramukhyānāṃ
 rājānaṃ rājaśāsanāt || 6.19.26 ||

taṃ prasādaṃ tu rāmasya
 dṛṣṭvā sadyaḥ plavaṅgamāḥ |
 pracukruśurmahātmānaṃ
 sādhusādhviti cābruvan || 6.19.27 ||

abravīcca hanūmāṃśca
sugrīvaśca vibhīṣaṇam |
kathaṃ sāgaramakṣōbhyaṃ
tarāma varuṇālayam |
sainyaiḥ parivr̥tāḥ sarvē
vānarāṇāṃ mahaujasām || 6.19.28 ||

upāyairabhigacchāma
yathā nadanadīpatim |
tarāma tarasā sarvē
sasainyā varuṇālayam || 6.19.29 ||

ēvamuktastu dharmātmā
pratyuvāca vibhīṣaṇaḥ |
samudraṃ rāghavō rājā
śaraṇaṃ gantumarhati || 6.19.30 ||

khānitaḥ sagarēṇāya -
mapramēyō mahōdadhiḥ |
kartumarhati rāmasya
jñātēḥ kārya mahōdadhiḥ || 6.19.31 ||

ēvaṃ vibhīṣaṇēnōktō
rākṣasēna vipaścītā |
ājagāmātha sugrīvō
yatra rāmaḥ salakṣmaṇaḥ || 6.19.32 ||

tataścākhyātumārēbhē
vibhīṣaṇavacaḥ śubham |

sugrīvō vipulagrīvaḥ
sāgarasyōpavēśanam || 6.19.33 ||

prakṛtyā dharmasīlasya
rāmasyāsyāpyarōcata |
salakṣmaṇaṃ mahātējāḥ
sugrīvaṃ ca harīśvaram || 6.19.34 ||

satkriyārthaṃ kriyādakṣaṃ
smitapūrvamabhāṣata |
vibhīṣaṇasya mantrō'yaṃ
mama lakṣmaṇa rōcatē || 6.19.35 ||

sugrīvaḥ paṇḍitō nityaṃ
bhavān mantravicakṣaṇaḥ |
ubhābhyāṃ sampradhāryārthaṃ
rōcatē yat taducyatām || 6.19.36 ||

ēvamuktau tatō vīrā -
vubhau sugrīvalakṣmaṇau |
samudācārasaṃyukta -
midam vacanamūcatuḥ || 6.19.37 ||

kimarthaṃ nau naravyāghra
na rōciṣyati rāghava |
vibhīṣaṇēna yat tūkta -
masmin kālē sukhāvaham || 6.19.38 ||

abaddhvā sāgarē sētuṃ
ghōrē'smin varuṇālayē |

laṅkā nāsādituṃ śakyā
sēṅtrairapi surāsuraiḥ || 6.19.39 ||

vibhīṣaṇasya śūrasya
yathārthaṃ kriyatāṃ vacaḥ |
alaṃ kālātyayaṃ kṛtvā
sāgarō'yaṃ niyujyatām |
yathā sainyēna gacchāma
purīṃ rāvaṇapālitām || 6.19.40 ||

ēvamuktaḥ kuśāstīrṇē
tīrē nadanadīpatēḥ |
saṃvivēśa tadā rāmō
vēdyāmiva hutāśanaḥ || 6.19.41 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvye
yuddhakāṇḍē ēkōnaviṃśaḥ sargaḥ ||